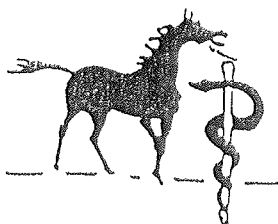

LUFTVEJSSYGDOMME HOS HESTE

Dyrlæge Mogens Højholdt Hansen
Sottrup Hestehospital
6560 Sommersted

Luftvejsproblemer er, som hos mennesket, en udbredt, ofte forekommende lidelse hos hesten. De er næst efter halthedslidelser de hyppigste.

Forekomst og årsag

I akutte tilfælde er årsagen ofte en virusinfektion. De mest almindelige er influenza og rhinopneumonitis, men der findes adskillige andre infektioner med lignende sygdomsforløb. - Fælles for dem er, at de fremkalder irritation - katarrh i de øvre luftveje, næsehule, svælg, strubehoved og luftrør med symptomer som næseflåd, hoste og feber. Inkubationstiden er som regel ganske kort, - 2-10 dage. Det indledende feberstadium kan i nogle tilfælde være så kort som et døgn og kan derfor let overses. Efter yderligere nogle dage følger så næseflåd og hoste.

Almindeligvis forsvinder disse symptomer hurtigt, men hos nogle kompliceres tilstanden. Hosten fortsætter i uger, måske måneder. Den kan høres spontant i stalden, - når hesten fodres eller når ridning påbegyndes. - Andre heste får en sekundær bakterieinfektion. Der findes altid bakterier i hestens omgivelser og på slimhinden i næsehule og svælg. Disse bakterier angriber ikke den raske hest, men når dens modstandskraft nedsættes ved en forudgående virusinfektion, bliver disse bakterier i stand til at angribe, og vi får en såkaldt sekundær bakterieinfektion. Dette viser sig ved et nyt feberanfald med hoste, og næseflåddet, der tidligere var klart og vandigt, bliver nu tykflydende og gulligt, - lymfekirtlerne i svælgregionen bliver hævede.

Forløbet af en sekundær bakterieinfektion er helt afhængig af, hvilke bakterier der er årsag til den. Det kunne være kværke, som skyldes en bestemt streptokok-infektion, som giver bylder imellem kæbegrenene. Andre bakterier kan dog også fremkalde et lignende forløb. I de fleste tilfælde er det andre streptokok-bakterier af varierende farlighed. De nedre luftveje, bronchierne og/eller lungerne kan naturligvis også være involveret.

I nogle tilfælde findes hverken næseflåd eller hoste, men der mærkes kun en nedsat præstation. - Hesten virker træt.

Hoste hos hesten kan også have andre, ikke infektiøse årsager, f.eks. spoleorm eller lungeorm. De sidste kan ses, hvor heste græsser sammen med æsler.

Luftvejsinfektionerne er hyppigst, og har almindeligvis en alvorligere karakter, hos føl og ungheste, i modsætning til ældre heste, som har sjældnere og mindre alvorlige angreb, fordi de efterhånden har opbygget en modstandskraft - immunitet - gennem tidligere angreb eller som følge af gentagne vaccinationer.

Hos 2-4 måneder gamle føl ses således en ofte snigende, voldsomt forløbende lungeinfektion (corynebakterium equi), som kan give bylder i lungerne og være dødeligt forløbende.

Luftvejsinfektioner optræder ofte sporadisk, d.v.s. en enkelt eller nogle få heste angribes. I andre tilfælde forekommer epidemier, hvor et stort antal af staldens heste angribes i løbet af få dage. Det ses bl.a. ved influenza og kværke, og her bør særlige forholdsregler tages for at hindre smittespredning.

Forholdsregler ved epidemier af smitsomme luftvejsinfektioner

Ingen hest må bringes ud eller ind af stalden før 14 dage efter, at sygdommen er overstået. Mennesker og staldredskaber kan være smittespredere, - derfor skal de angrebne heste have egne strigler, grimer o.s.v. og fodres sidst, helst af en person, som ikke har kontakt med de raske heste. Der foretages temperaturkontrol på syge heste og heste, der er under mistanke.

Hvornår og hvilke luftvejslidelser behandles.

Virusinfektioner kan ikke behandles med antibiotica, men det kan ofte være svært at afgøre, om der er tale om en virusinfektion eller den før omtalte sekundære bakterieinfektion. Derfor bør heste med temperatur over 38.5° behandles, hvis de ikke vil æde, eller hvis det har stået på i mere end et par dage. Endvidere bør heste med gulligt næseflåd, eller hvis hosten fortsætter ud over en ugestid, behandles. Det gælder også de heste, der efter en overstået luftvejsinfektion vedbliver at være trætte. (Normal temperatur for en voksen hest 37.5° - 38° - føl op til 38.5°).

Det er meget vigtigt, at heste under sygdom, eller mens de hoster, ikke arbejdes, men kun motioneres ganske let, og let arbejde må først påbegyndes ca. 14 dage efter en overstået luftvejsinfektion, og efter at hosten er ophørt. I specielt alvorlige eller langvarige tilfælde kan det være nødvendigt, at hesten får ro i endnu længere tid, f.eks. en måned eller mere. Grunden til, at hesten skal fritages for arbejde efter sygdommen, er, at slimhinden i luftvejene skal have tid til at heles - normaliseres - efter den omtalte irritation/inflammation. Det samme gælder hjertet. Hesten har endvidere behov for igen at komme til kræfter og dermed genvinde sin modstandskraft. Hesten fortæller som regel selv, hvornår den atter er klar.

Luftvejsproblemer bør altid tages alvorligt. I modsat fald kan yderligere komplikationer blive følgen, som f.eks. betændelse i bihuler eller luftpose, kronisk svælgkatarrh, strubepibning, ganesejlslammelse eller allergisk bronchitis, astmatisk bronchitis, evt. med for store lunger, og sidst, men ikke mindst, og ikke sjældent, hjertelidelse.

Forebyggende foranstaltninger

Undgå stresstilstande som f.eks. dårlige staldforhold, herunder ventilation, utilstrækkeligt eller dårligt foder, belastende transporter eller overtræning. - Sørg for regelmæssig ormekur og vaccination. Hos særligt modtagelige eller udsatte heste kan med fordel anvendes en mere bredspektret vaccine, der foruden den almindelige influenza-vaccine også indeholder antistoffer mod den før omtalte rhinopneumonitis og flere andre vira, som forårsager luftvejsinfektioner med lignende forløb og hyppighed som influenza.